

KRITICKÉ LÍSTKY

zpravodaj pro přátele
Kritického myšlení

červen 2019

14

Vydalo Kritické myšlení, z. s.

INSPIRACE DO VÝUKY

Staré řecké báje a pověsti
Cestou necestou k naučnému textu

DO KNIHOVNY

Hanáčková: *Mýty a předsudky o zvířatech. Je pravda, co se o nich říká?*

Řičanová: *Kozí knížka*

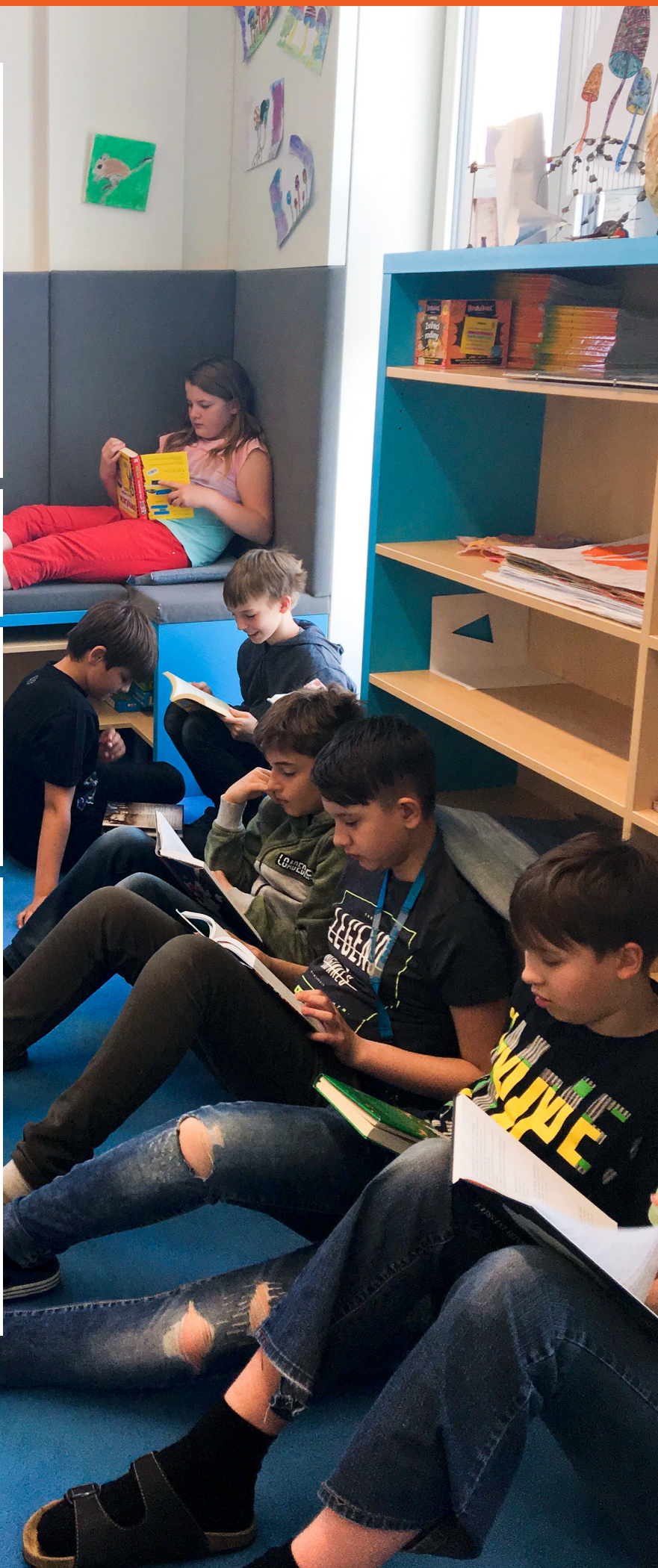
Todd-Stanton: *Tajemství Černé skály*

Stará: *To je jízda!*

Braunová: *série Johana*

Milí čtenáři,
prázdniny se kvapem blíží, ale my vám ještě stíháme přinést další porci pedagogické inspirace. V lekci Barbory Charvátové, lektorky RWCT, se kterou se můžete potkat v semináři o poezii a v kurzech RWCT pro učitele 1.–3. a 4.–5. tříd ZŠ, si přečtete, jak žákům představit řecké báje. Vedle řízeného čtení jedné báje si žáci v dílně čtení přečetli další pověst dle vlastního výběru a přemýšleli o jejích hrdinech. V druhé lekci najdete příklad, jak žáky učit vyhledávat důležité informace. Zajímavostí je, že paní učitelka Ludmila Volná dětem nabídla nejen věcný text, ale i báseň. Velmi citlivě a promyšleně také do výuky zařazuje metody RWCT (zde např. *poštu* a *sněhovou kouli*). Kamila Bergmannová pro vás i nadále s radostí čte knihy pro děti a přináší o tom zprávu v recenzích.

Příjemné čtení a krásné prázdniny vám přeje
Katka Šafránková

Staré řecké báje a pověsti

Barbora Charvátová,
ZŠ Nebužice

Třída: 5.

Předmět: Český jazyk (dvě hodiny čtení)

Cíle:

Žák samostatně vyjádří pocity, osobní mínění k přečtenému textu, propojí své prožitky s vlastní ilustrací a na základě čteného předvídá děj.

Naslouchá předčítanému textu.

Soustředěně čte vlastním tempem 20 minut.

Sdílí své názory a naslouchá ostatním.

Naučí se vnímat postavy z řeckých bájí a všimá si jejich specifických vlastností a osudů.

Děti si měly přinést libovolné zpracování *Starých řeckých bájí a pověstí*. Na počátku první hodiny měly za úkol jednotlivá vydání

prozkoumávat, sledovat rozdíly ve zpracování. Vzájemně nad knihami diskutovaly, všímaly si jazyka, ilustrací, obálek knih, ale i zpracování pro určitou věkovou kategorii. Měly možnost nahlédnout i do komiksového zpracování. Zjistily, že báje byly různými osobami převyprávěny. K dispozici nám byly knihy vydané od poloviny 20. století po současnost.

1) ČTENÁŘSKÁ LEKCE

EVOKACE

Skupinový brainstorming

Na tabuli jsem zapisovala vše, co děti napadlo k tématu dávné řecké báje a pověsti.

(Řecko, bohové, epika, Héraklés, Poseidón, nadpřirozené schopnosti, hory, lesy, moře, nestvůry, tajuplná místa, historie, filmy...)

Dětem jsem řekla, že jim metodou čtení s předvídáním představím mýtus o Prométheovi a společně budeme v průběhu čtení odhadovat, jak se příběh bude asi odvíjet, co nás k našim tvrzením vede.

UVĚDOMĚNÍ SI VÝZNAMU INFORMACÍ

Čtení s předvídáním

Prométheus

(čte učitel)

Modrá obloha se zhlížela ve vodách a vody byly plné ryb. V povětří létala hejna ptáků a na zemi se pásla na lukách stáda. Ale nikdo stáda nehlídal, nikdo nenaslouchal ptačímu zpěvu. Na zemi chyběl člověk.

(...)

Jako mravenci se hemžili po zemi i pod zemí v temných koutech slují. Nevěděli dokonce, že se jaro střídá s létem, léto s podzimem a podzim se zimou.

Otázka: Co si myslíte, že Prométheus udělal, když viděl, jak to mezi lidmi chodí?

Žáci po každé otázce sdílí nápady a odůvodnění.

(čte učitel)

Tu se vydal Prométheus mezi lidi a učil je stavět domy, učil je číst, psát a počítat a rozumět přírodě. Naučil lidi zapřahat zvířata do jha i sestrojovat povozy, aby lidé nemuseli nosit břemena na zádech.

(...)

Bohové vládnu nad osudy lidí. I já sám vrhám své blesky, kam se mi zachce. Jdi k lidem a řekni jim, aby nám obětovali, nebo je stihne náš hněv.

Otázka: Jak si myslíte, že Prométheus na Diovu žádost zareagoval, co asi udělal?

(čte učitel)

„Lidé budou přinášet bohům oběti,“ odpověděl Prométheus, „ale ty, Die, si přijď vybrat, co mají obětovat.“

(...)

Od těch dob obětovali lidé bohům tuk a kosti, maso si ponechávali pro sebe.

Zeus nenechal Prométheův čin bez trestu.

Otázka: Jak Zeus Prométhea za jeho lest asi potrestal?

(čtou si žáci)

Rozhodl se, že lidem vezme oheň. Připadla jim lepší část, maso, ať je tedy jedí syrové. Vládce bohů poručil ihned mračnům, aby lijákem uhasila všechna ohniště. Divoký vítr rozmetl horký popel a odnesl jej do moře. Tak ztratili lidé oheň, který potřebovali nutně k životu a práci. Nemohli péci chléb ani vařit, kovárny zpustly a dílny osiřely. Za chladných dnů a mrazivých nocí nebylo kde se ohřát.

Úkol: Kdybys byl Prométheus, co bys na jeho místě udělal a proč? Zapiš.

(čte učitel)

Prométheus viděl neštěstí seslané na lidi, cítil s nimi a neopustil je. Věděl, že v Diově paláci plápolá oheň dnem i nocí.

(...)

Zeus shlédł na zem a spatřil kouř stoupající z komínů. Rozhněval se zlým hněvem bohů. Ihned určil lidem nový trest.

Otázka: Jaký trest lidem podle vás určil nyní?

(čte učitel)

Zavolal k sobě chromého boha Héfaista, který byl vyhlášený umělec. Bydlil pod kouřícími sopkami, kde měl své dílny.

(...)

Jméno: Matouš R. Báje (Mýtus) – epický útvar datum: _____

(Jak vznikl svět? Jací existovali bohové? Jaký byl jejich život? Jak vznikl člověk?.....)

Hrdiny bájí jsou především bohové, polobozi, bájní hrdinové (např. Prométheus, Noe). Soubory národních mýtů nazýváme MYTOLOGIE.

STARÉ ŘECKÉ BÁJE A POVĚSTI

Prométheus

Nakresli nebo napiš situaci, která tě při poslechu četby překvapila, zaujala a rozvíň svou myšlenku PROČ?

Zaujalomně, že jediná schránka udělá na zemi události.

Všechno zlé ze schránky vyletělo a zbyla v ní jen naděje. Nemoci a strasti ji přitiskly až k samému dnu, a proto jí do světa vyrazilo tak málo.

Otázka: Co se začalo mezi lidmi na zemi dít?

(čtou žáci)

Nemoci a bída začaly obcházet lidská obydlí a v patách za nimi přicházela smrt. Bolest a těžké myšlenky budily lidi ze spánku a zlé sny jim tížily hrud'. Jen naděje, jenom naděje bylo mezi lidmi málo. Zůstala téměř celá uzamčena v Pandořině schránce.

(čte učitel)

Diův hněv se snesl i na Prométhea. Vládce bohů vyslal Héfaista s pomocníky, aby přikovali odbojného Prométhea nejtěžšími a nejpevnějšími řetězy k vysoké skále v pohoří Kavkazu.

(...)

Po staletích, která Prométheus prožil v mukách a osamění, spatřil připoutaného hrdinu

STARÉ ŘECKÉ BÁJE A POVĚSTI

Prométheus

Nakresli nebo napiš situaci, která tě při poslechu četby překvapila, zaujala a rozvíň svou myšlenku PROČ?

Zaujala mě tato událost, protože mě překvapilo jak je Zeus krutý. Když mi je Prométheus si nerasloužil tak kvůli brest. Je moc slabší než to vypadá.

ke kavkazské skále Hérakles, syn Dia, vládce bohů. Ubíral se tudy na cestě za zlatými jablky Hesperidek. Právě přilétal orel, aby se nasytil.

Úkol: Kdo si myslí, že Héraklés Prométhea zachrání, vezme si zelený lístek a přípevní ho na tabuli. Kdo si myslí, že Prométheus nebude zachráněn, protože se Héraklés nebude chtít postavit svému otci Diovi, si vezme červený lístek a přípevní ho na tabuli.

Dětem jsem dala prostor i pro sdílení, kdo by chtěl své tvrzení odůvodnit. Většina dětí odhadovala, že bude Prométheus zachráněn, protože Héraklés zabije orla.

(čtou děti)

Héraklés odložil kyj, napjal luk, namířil a jedinou ranou zabil zlého dravce.

(...)

Nosí je dodnes, i když už dávno zapomněli na Prométhea, který se nechtěl pokořit před bohy a v neštěstí stál věrně při lidech.

[Zdroj: PETIŠKA, Eduard. *Prométheus. Staré řecké báje a pověsti*. 13. vyd. v Albatrosu. Praha: Albatros, 2005, s. 10–12. ISBN 80-00-01594-3.]

REFLEXE

Po přečtení příběhu dostaly děti svůj pracovní list, ve kterém měly nakreslit nebo popsat situaci, která je při poslechu četby překvapila či zaujala, a měly rozvinout svou myšlenku, proč tomu tak bylo.

Potom své práce sdílely ve čtveřicích, které vytvořily pomocí losovátek (Prométheus, Pandora, Zeus, Epimédés). Dostaly prostor některé práce sdílet se všemi. (Jen v případě, že to žákovi nevadilo a chtěl se podělit s ostatními.)

Po vzájemném sdílení jsme se všichni vrátili k evokaci na tabuli a doplnili další informace, které ze čteného textu vyplynuly. (Zeus, hora Olymp, nadpřirozené schopnosti, hrdina, zlost, naschvály, trest, vina, vznik lidí, naděje, nemoci, lest, skála, Kavkaz, játra a jejich narůstání, Pandora, Pandořina skříňka, láska, bolest, Héraklés, prstýnek s kamenem, bez Dia.) V tento moment jeden žák vyslovil myšlenku, že se příběh odehrával na místě, které je skutečné, protože Kavkaz je přece v Asii. Pak padla otázka, jestli existuje i hora Olymp. Na tabletu děti našly, že pohoří Olymp leží v Řecku. Jedna dívka zareagovala, že v pověstech je přece také něco pravda (událost či místo) a něco je vymyšlené.

Poté si děti sedly opět do skupin. Každá skupina obdržela přeložený papír A4. Na jedné polovině byl pojem *prostředí* a na druhé *postava – vlastnost*.

Na tabuli byl napsán úkol:

- Zavzpomínejte na báj o Prométheovi a zapíšte, v jakých prostředích se děj odehrával.**
- Vyberte z báje jednu postavu a doplňte vlastnosti, které jsou pro ni charakteristické.**
- Kdyby si vaše postava mohla splnit nějaké přání, co by to bylo?**

Po stanovené době se vždy spojily dvě skupiny a sdílely své odpovědi.

2) NAVAZUJÍCÍ DÍLNA ČTENÍ

Děti si vzaly svou knihu bájí a pověstí a vybraly si báj pro vlastní čtení v duchu, které trvalo 20 minut. Jejich úkolem bylo všimnout si prostředí, ve kterém se příběh odehrával,

vlastností postav a motivů jejich chování. Zdatnější čtenáři přečetli více bájí a teprve potom si vybrali jednu ke zpracování.

Po čtení si všichni vytvořili pro svou hlavní postavu *životabáseň*, která ji vystihuje.

Životabáseň

Jsem
Mám
Umím
Rád(a)
Bojím se, že
Sním o
Chci, aby si všichni pamatovali, že

Ten, kdo byl rychleji hotov, mohl nakreslit nebo napsat prostředí, ve kterém se děj odehrával.

Po zpracování si děti *životabásně* sdílely ve svých čtyřčlenných skupinách. Kdo chtěl, dal svou báseň do galerie k přečtení i ostatním spolužákům.

V průběhu obou hodin děti intenzivně pracovaly a mnou stanovené cíle byly splněny. Téma bylo pro některé děti tak zajímavé, že se po víkendu chlubily svými dalšími čtenářskými zážitky ze *Starořeckých bájí a pověstí*.

A to vždy každého pedagoga potěší.

Cestou necestou k naučnému textu

Téma: Lidé v pravěku

Ročník: 4.

Cíle:

Žák vytváří hypotézy o pravěkém životě.

Klade otázky a formuluje odpovědi.

Při práci s naučným textem ověřuje, zda byly jeho prekoncepty správné.

Vypisuje klíčové informace z naučného textu.

Mění formu věcné informace.

Hledání strategie pro práci s naučným textem mě přivedlo k jeho propojení s poezií. Mým cílem bylo vyhnout se předání hotových vědomostí a přimět žáky, aby je hledali sami. Touto formou, která měla oživit zpracování věcného textu a nabourat hranice mezi vyučovacími předměty, jsem spolu s žáky 4. třídy zpracovala téma *Lidé v pravěku*.

EVOKACE

Sněhová koule

Žáky jsem v úvodu lekce vyzvala, aby na kartičky zapisovali všechna slova a sousloví, která

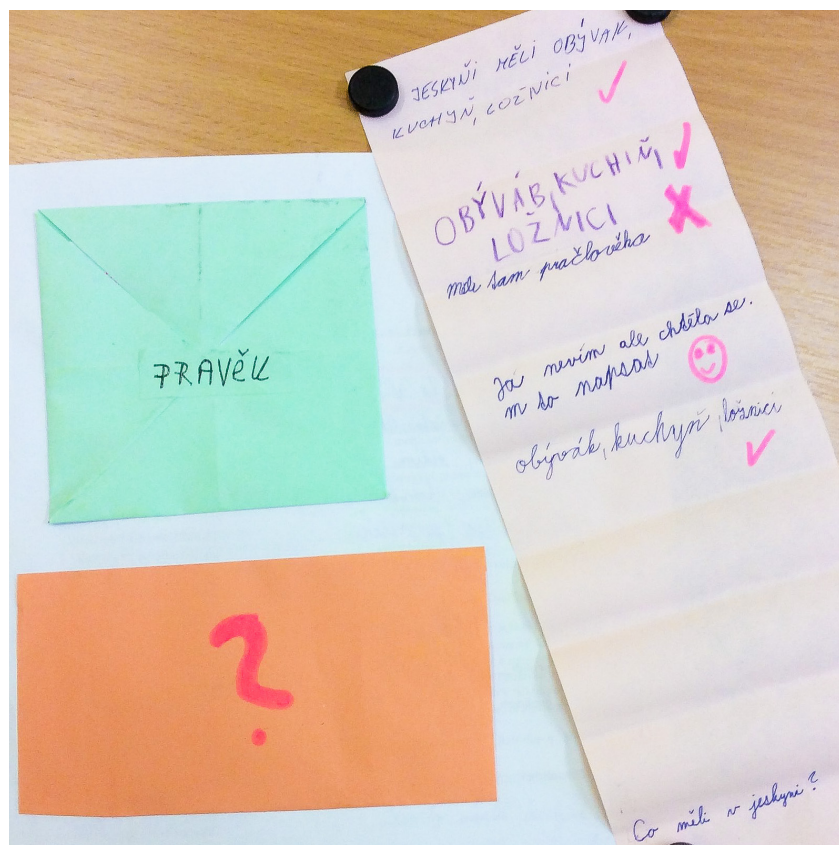
je napadnou v souvislosti s termínem *pravěk*. Protože ne všichni žáci mají o tématu hlubší povědomí, snažila jsem se případnému prožitku neúspěchu zabránit prací ve dvojicích, které se následně spojovaly do větších skupin. Spolupráce pomocí *sněhové koule* tak umožnila zaplnit velkým množstvím nápadů kartu každého žáka. Společné závěrečné sdílení celé třídy vzbudilo velký zájem o dané téma a žáky aktivizovalo pro další práci. Na mnou připravený pracovní list si poté nalepili vlastnoručně vyrobenou obálku z barevného papíru, do které svou kartu uschovali.

Vytváření rýmů

Takto podnícení žáci v dalším kroku vytvářeli rýmy k různým tvarům slova *pračlověk*. V této fázi jsem uváděla vlastní příklady rýmů, aby někteří žáci nabyli jistoty, že zadání úkolu porozuměli. Zdůrazňovala jsem též, že není nutné, aby rýmované slovo věcně souviselo s tématem. Vysvětlovala jsem, že cílem je v této chvíli rozvinout naši fantazii natolik, abychom vytvořili nezávazný rým (ať už nonsensový, nebo vtipný).

Ludmila Volná,
ZŠ a MŠ
Neplachovice

UVĚDOMĚNÍ SI VÝZNAMU INFORMACÍ

Poezie zdrojem věcných informací?

Důraz na věcnou stránku textu jsem naopak kladla při čtení básně *Vzpomínka na pravěké doby aneb Zlatý věk* spisovatele Michala Černíka. Po jejím přečtení měli žáci na základě nově nabytých informací ve svých rýmech podtrhnout ty, které třeba i vzdáleně mají s pračlověkem něco věcně společného. Nově nalezené souvislosti pak sdíleli.

Barevná pošta

V další fázi jsme přistoupili k aktivitě *barevná pošta*. Před zahájením práce jsme s ohledem na její smysluplnost stanovili několik základních pravidel:

- ▶ Odepisujeme pouze větou.
- ▶ Neodbýváme odpověď slovem *nevím*. Vždy vymyslíme nějakou odpověď (např. vtipnou nebo mile upřímnou).
- ▶ Trpělivě odpovídáme, i když už odepisujeme na danou otázku třeba popáté.

Jak vypadala *barevná pošta*? Každý žák na spodní část svého barevného listu napsal otázku, která se váže k přečtené básni. Žáci si poté vyměňovali dopisy, do jejichž horní

části vepisovali odpověď. Tu pak před ostatními odepisujícími skryli přeložením papíru a dopis poslali dál. Adresáti se po skončení dopisování pustili do čtení. Odpovědi mohli na základě domluvených symbolů označit:

- ▶ fajfkou – věcně správné odpovědi
- ▶ smajlíkem – odpovědi vtipné, nápadité
- ▶ křížkem – odpovědi nepropracované, odbyté

Při společném sdílení jsme si povídali o tom, zda spolužáci dokázali, popř. chtěli dokázat, odpovědět na zapsanou otázku. *Kolik je v dopisu fajfk, křížků a smajlíků? Utkvěly odepisujícím v paměti informace uvedené v básni? Co pro větší porozumění můžeme všichni příště na svých odpovědích vylepšit?* Každý žák si pak vyrobil z barevného papíru na přední stranu pracovního listu kapsu, do které si dopis uschoval.

Čtení s otázkami

Věcnou stránku pracovního listu představoval text *Lidé v pravěku* z knihy *Život po staletích*. Žáci jej četli ve dvojicích po jednotlivých odstavcích. Po přečtení každého odstavce první žák text převyprávěl, druhý mu položil doplňující otázku (i takovou, na niž není přímá odpověď v textu). Po dalším přečteném odstavci se v rolích vystřídali.

Hledání klíčových informací

Po společném čtení následovala individuální práce žáků, během které si z věcného textu vypisovali informace, jež je zaujaly. V této fázi jsem žáky podpořila modelováním, kdy jsem předváděla, jakým způsobem a proč bych si zrovna tuto informaci vypsala. Bez jaké informace by ses při popisu pravěku neobešel? Nač se tě při společném čtení ptal spolužák? Je v textu odpověď? Vypiš ji. Snažila jsem se tak

žáky zbavit obav z činnosti, kterou ještě nemají vžitou. Především zkrácení výpisku jim zprvu činilo obtíže. Během společného sdílení jim porovnání s výpisky spolužáků otevřelo cestu k možnostem zápisu klíčových informací. Někteří dokonce vytáhli z obálky své kartičky z úvodní aktivity *sněhová koule* a upozorňovali na to, že se jejich postřehy shodují s vypsánými klíčovými informacemi.

REFLEXE

Přemýšlení v souvislostech

Ve fázi reflexe se měli žáci nejprve zamyslet nad tím, zda mohou být jimi vypsané věcné informace vysvětlivkou k některým veršům básně. Pokud ano, vyznačili tuto souvislost mezi výpiskem a básní stejnou barvou. Netradiční spojení dvou textů vyvolalo nejprve jakýsi ostych, nedůvěru. V takovéto situaci se opět osvědčilo modelování, během kterého jsem sdílela nápady propojení klíčové informace s konkrétním veršem. Žáci nabyli větší jistoty a k aktivitě se plynule připojili.

Převádění forem

Dalším krokem při práci s textem, který žáci absolvovali, bylo zveršování věcné informace z výpisku. Tento úkol vyvolal u žáků úsměv doprovázený slovy „nás už nic nepřekvapí“. Opět jsem v úvodu této práce upozorňovala na snahu o jednoduchost – tedy upřednostní zveršování jednoho pojmu před marnou snahou vytvořit rým k příliš komplikovanému věcnému sousloví. Některým žákům v této fázi pomohlo průběžné sdílení se spolužáky.

Ilustrace

Vytvoření ilustrace, ve které jsou v maximální míře zastoupeny získané vědomosti, bylo

Vzpomínka na pravěké doby
aneb Zlatý věk

Michal Černík

Ach, to byl zlatý věk,
když jsem byl ještě pračlověk.
Jídelnu, ložnici, kuchyni
měli jsme v jeskyni.

Když naši chytili mamuta,
zpívali vesele utata, utata
a pak jsme se pod jedlí
svorně přejedli.

Tatínek nakreslil do skály,
jak toho mamuta chytali.
Statečný byl můj tatínek,
i oheň zkontrolil na ohýnek.

Poručil mu: „Hřež a bdi
všechny zimy a noce u lidí.“
A ohýnek hrál jak štěně
poslušně a spokojeně.

Jednou táta řekl: „Dá to ale práci,
než tu uděláme civilizaci.
Musím vynalézt abecedu,
železo, kolo, páku, celou vědu.“

Máma řekla: „Ještě dnes
hrnce a plotnu měl bys vynalézt.
Taky zrcadlo, šaty a střevíce,
ty potřebuji nejvíce.“

Táta kyjem praštil o pařez,
až se strachy roztřás les,
a mocně zvolal: „Mámo,
co se má stát, bude vykonáno!“

A tak začaly dějiny
naší veliké rodiny.
(Neplašte nám švestky)

Lidé v pravěku

Počáteční způsob oblečení
Pravěcí lovci pravděpodobně
nosili volně upravené zvířecí
kůže. Později se naučili kůže
řezat a sešívat pomocí zvířecích
chlupů a jehel z kosti.

Pravěcí sběrači a lovci
Po tisíce let se pravěcí lidé živili pou-
ze lovem, chytáním ryb a sbíráním
lesních plodů. Jejich největším úspě-
chem bylo umění rozdělat oheň.

Lovecké nástroje a zbraně
Jejich nástroje byly především kameny
s naostřenými hranami. Mezi zbraně,
které používali proti nepříteli a na
obranu, patřily balvany, kosti, dřevě-
né oštěpy a hole.

Vypiš informace, které tě zaujaly:

Zaujalo mě to že
PRVNÍ ZEMĚDĚLSKÉ OSADY SE
OBJEVILI OKOLO 8 TISÍCÍ LETI
PRAVĚCÍ LOVCI PRAVĚ PODOB
NOSILI VOLNĚ UPRAVENÉ
ZVÍŘECÍ KŮŽE.
BYLI TO LOVCI LOVILI
DIVOKÝ SKOT, OVCE, KOZY.
OD JESKYNĚ DO CÍHLOVÉHO
DOMU VYCHOVALI ZVÍŘATA A
NAPR. OŠTĚPY KAMENY

poslední aktivitou. Byla jí vyhrazena zadní strana pracovního listu. Vznikly tak například kresby jednotlivých, na sobě nezávislých předmětů denní potřeby. Vedle nich naopak celistvé kresby pravěké každodennosti nebo také komiks.

Za pomoci několika různorodých strategií žáci intenzivně a soustředěně pracovali s tématem *Lidé v pravěku*. Četli, vytvářeli hypotézy, kladli otázky, zjišťovali, rekapitulovali. Dokázali opustit vyjeté koleje postupů práce s textem a sdílet vědomostní schémata, která sami vytvořili.

[Zdroje: CASELLI, Giovanni. *Život po staletích*. Martin: Osveta, 1992. Okna do světa. ISBN 80-217-0389-X.

ČERNÍK, Michal. *Neplašte nám švestky*. Alba-tros, 1984.]

Do knihovny

**Linh Dao a Pavla Hanáčková: *Mýty a předsudky o zvířatech. Je pravda, co se o nich říká?*
Nakladatelství Albatros, Praha 2017**

Tato kniha potěší všechny milovníky zvířat, především takové, kteří rádi zjišťují, co se v běžných encyklopediích nemusí dozvědět. Celkem patnáct zvířat se tu čtenářům ukáže z různých, často nečekaných úhlů pohledu. Nebude asi příliš mnoho lidí, kteří vědí, že černé kočky mají v říjnu svátek, že netopýr je pro Číňany symbolem štěstí nebo že úsloví „smrdíš jako prase“ je naprosto nevhodné. Takže, pokud byste chtěli přijít na to, proč bychom nechtěli mít čich jako medvěd, co má pštros společného s velbloudem nebo k čemu vlastně slouží krysám jejich dlouhý ocásek, bude třeba, abyste tuto velkou knihu o pouhých osmnácti listech otevřeli a dali se do čtení. Tučně vytištěná slova mohou upozornit na důležité informace a mnohé ilustrace s vtipnými popisky jsou při čtení příjemným osvěžením.

Zaujalo mne počáteční přirovnání zvířat ke knihám, u nichž také není dobré soudit podle obalu.

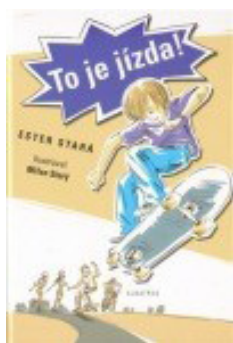
Korektorům této knihy bych ráda doporučila tuto webovou stránku: <https://1url.cz/jMpbL>, aby se mohli poučit o pravopisu a pak opravit chybu na s. 19.

dětí, to všechno tvoří milou knížku, ke které se budeme rádi vracet.

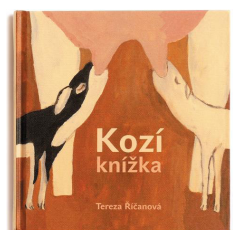
**Joe Todd-Stanton: *Tajemství Černé skály*
Nakladatelství CPress, Brno 2018**

Malá Erika se odvážně vydá na průzkum Černé skály, před kterou ji dospělí důrazně varují. Objeví, že všechno, co nahání strach, vůbec nemusí být tak strašné, jak vidí oči mnohých lidí a jak to předkládají pověsti vyprávěné z generace na generaci. Pozná však také, jak obtížné je přesvědčit lidi, že věřili v něco, co je vlastně úplně jinak. Příběh může podněcovat děti k odvaze a k přemýšlení o řečech, které mohou znamenat jen zastrašování a které se často vedou jen proto, aby nás odradily od prozkoumávání neznámého.

**Ester Stará: *To je jízda!*
Nakladatelství Albatros, Praha 2012**

Příběh začíná sourozeneckou rvačkou na horní posteli. Franta a Julie chodí do čtvrté třídy a spolu s kamarády Jakubem, Martinem a Simonou náhodou najdou velmi vhodné místo ke svému oblíbenému sportu – jízdě na skatu a in-line bruslích. Smůla je v tom, že to velmi vhodné místo se nachází ve velmi nevhodném prostoru obehnaném klášterní zahrady. Ale to by nebyli právě oni, aby si s tím nějak neporadili. Zkrátka pokaždé musí někdo hlídat a dát znamení, když je třeba zmizet. Všechno se odehrává v relativní pohodě až do chvíle, kdy je dosti neurvale překvapí bezdomovec s vozíkem. Musí se dostat ven kolem vrátnice, ale bdělé paní vrátné Franta s Kubou neuniknou. Pohrozila jim a propustila je. Ne, že by jim to zabránilo v dalších výpravách k šikmým rampám, kde mohli výborně vylepšovat triky ve svém jezdeckém umění. Z Anglie přijede na návštěvu třída šestáček, s níž naši čtvrtáci udržují přátelské dopisování. Doprovází je sympatický učitel. Třídy se promíchají a absolvují sportovní klání. Další den Angličané odjedou na výlet do Prahy a naše parta jde zase trénovat na rampu. Po znamení, že je třeba vyklidit pole,

**Tereza Říčanová: *Kozí knížka*
Nakladatelství Baobab, Praha 2005**

Malá knížka v pevné vazbě, v ní poměrně málo dostatečně tuhých listů, aby vydržely mnohé prohlížení – to může být jedna z prvních naučných knih, kterou budou milovat i předškolní děti. Projdou tu historií kozího života včetně všeho, co k životu patří, od kozlí říje k narození mláděťka i k neblahému konci, který potká nejedno domácí zvíře. I dospělého čtenáře může knížka přimět vyhledat na internetu nejedno slovo. A to už je na dětskou knihu opravdu výkon. Autorčin strohý styl, kterým jasně popisuje, jak kozí život probíhá, i její barevné ilustrace, které jako by vypadly ze štětců jejích

utečou skoro všichni, jen Kuba najednou nikde není. Vráti se pro něj a najdou nejen Kubu, ale ještě něco naprosto nečekaného. Ve chvíli překvapení však dokážou zachovat chladnou hlavu a postupovat tak, že je nakonec musí ocenit i poručík Svižný. Ale v ředitelně na pět našich kamarádů čeká ještě jedno překvapení. Nakonec musí čtenář uznat, že za některé zlodějské kousky by se mělo vlastně poděkovat. Tady například Angličan i paní vrátná mohou být vděční zloději, který učitelé odcizil doklady. Knížka má pevnou vazbu a příjemné obrázky. Celý příběh je tu rozehrán na pouhých 85 stránkách, což může být milé desetiletým čtenářům, kteří nejsou ještě tolik rozečtení. Kniha je sympatická i tím, že text na několika místech vystřídá navazující komiks.

**Petra Braunová: *Johana s dlouhýma nohama*
Nakladatelství Albatros, Praha 2016**

Je konec léta a za pár týdnů začne pro Johanku první školní rok. Do školy se těší. Teď je však na týden u babičky a dědečka a právě poznává, jaké to je dostat od někoho košem. U sousedky je František, který si s Johankou hrát nechce. Nechce s nikým mluvit a my čtenáři se brzy dozvíme, proč má skoro pořád špatnou náladu. Johanka se to dozví až později, ale předtím ještě chce připravit dědečkovi velké překvapení, které mu ovšem skoro přivodí infarkt. Po dešti dojde k první společné práci mezi Johankou a Františkem, když na hřišti propojují kaluže. Vzápětí se ukáže, k čemu mohou být dobré dlouhé nohy. To když se jim povede zachránit špinavou kočičku. Oba dostanou od její majitelky čokoládovou odměnu a Johanka se konečně dozví důvod Františkovy téměř permanentní nenálosti. V této i dalších dílech o Johaně umí autorka dovedně, nenápadně i nenásilně vložit do příběhu nějaké morální naučení. Všechny tři knihy příjemně oživují barevné ilustrace Jiřího Bernarda, kterému ovšem mohou mnozí právem vytknout, proč mají děti v průběhu času stále stejné oblečení.

**Petra Braunová: *Johana s nosem nahoru*
Nakladatelství Albatros, Praha 2017**

Příběh v druhé knížce Johanu nijak nešetří. Končí Johanin první školní rok. Nese si domů samé jedničky a navíc panenku, kterou vyhrála v celoroční soutěži. Je zvyklá být první a také je zvyklá o tom každému na setkání pěkně povědět. Jsou prázdniny a čeká ji první tábor.

Vezme si s sebou vysvědčení, aby ho všem ukázala. Panenka se do kufru nevešla, to byla škoda! Děvčátka v oddíle Lvíčat se seznamují, říkají něco o sobě a Johana by ráda ukázala své krásné vysvědčení. Jenže seznamování se nakonec vyvine trochu jinak, než by si přála. Při táborových událostech Johana poznává, že vychloubáním kamarádky i vedoucí jedine odrazuje. Je tak obtížné uhlídat se a změnit svůj zvyk! Co ukáže hra, kterou vedoucí s dětmi hraje na začátku tábora a zopakuje ji i na konci?

**Petra Braunová: *Johana s hlavou v oblacích*
Nakladatelství Albatros, Praha 2018**

Další milá knížka o Johaně, třetí v pořadí. Johana už je třetačka. Líbí se jí Pavel, ale Johana má pocit, že není hezká, a nejradši by ani nešla do školy. Od Pavla dostane psaníčko se srdíčkem. Pozve ji na jízdu parkem a vůbec je to takový malý džentlmen. Rodiče se dovtipí, co se děje, ale nejvíce pomůže dědeček, který přijel na návštěvu a umí krásně vyprávět. Příběh o tom, jak na svatbě Johančiny maminky zapomněl na červenou rádiovku, zná Johana z paměti, přesto ho ráda slyší znovu a znovu. Ovšem příběh, který Johanu podnítl k další akci, nakonec nevypráví dědeček, ale maminka. Závěr je nečekaný, trochu záhadný a skoro vybízí čtenáře, aby vymyslel, co se vlastně stalo dál.

Recenze napsala
Kamila Bergmannová

